

УДК: 159.923.2:17.036.2

Оксана Іванівна Кононенко,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
вул. Дорянська, 2, м. Одеса, Україна

ФАКТОР САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В СТРУКТУРІ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглянуто важливу проблему психології перфекціонізму – співвідношення самопрезентації особистості та перфекціонізму. Проаналізовано сучасні психологічні підходи до розуміння сутності перфекціонізму та перфекціоністської самопрезентації. Наведено та проаналізовано результати емпіричного дослідження щодо співвідношення перфекціонізму та самопрезентації особистості.

Ключові слова: перфекціонізм, самопрезентація, особистість, перфекціоністська самопрезентація.

Постановка проблеми. Протягом багатьох епох ідея прагнення до досконалості була одним з рушійних мотивів і регулятивних принципів в житті людини і суспільства, уявлення про ідеал формували фундамент світогляду та самосвідомості людини, задавали її місце і роль в соціумі, історичному процесі, в природі і світобудові в цілому, визначали вектор її розвитку. В психології перфекціонізм визначається як прагнення до бездоганності, досконалості, яке має на увазі завищені стандарти виконання дії в поєднанні з тенденцією до надмірно критичних оцінок своєї поведінки, схильність слідувати завищеними стандартам діяльності та висувати до власної особистості надмірно високі вимоги.

Аналіз останніх досліджень. Традиційно перфекціонізм розглядався як універсальний глобальний феномен, який впливає на всі сфери життя людини. Однак, в останні роки в науковій літературі відзначається стійка тенденція до більш диференційованого підходу до перфекціонізму і самостійного вивчення його специфічних форм.

У сучасній науковій літературі перфекціонізм прийнято розглядати як складний психологічний конструкт, що володіє багатовимірною структурою. Найбільш популярні зарубіжні моделі перфекціонізму – британська модель Р. Фроста і канадська – П. Хьюїтта і Г. Флетта [10]. У вітчизняній психології перфекціонізм досліджують як чинник професійної готовності (І. Гуляс [4], О. Лоза [7]), фактор академічної обдарованості (Л. Данилевич [5]), складову губристичної мотивації студентської молоді (К. Фоменко [8]). Але, незважаючи на велику кількість досліджень, у психологічній науці не існує узгодженості в структурних компонентах цього психологічного феномену.

Проблема самопрезентації була поставлена, в першу чергу, засновниками «символічного інтераціоналізму». Ідеї класиків цього напрямку багато в чому визначають сучасне уявлення про самопрезентацію людини. Самопрезентація особистості – це, в першу чергу, засіб підтвердження образу Я та підтримки самооцінки, тобто це усвідомлюваний або неусвідомлю-

ваний процес (залежно від ситуації), який здійснюється активним суб'єктом. Отже, питання співвідношення самопрезентації та перфекціонізму особистості визначає необхідність його дослідження.

Мета статті – дослідити та описати роль фактору самопрезентації перфекціонізму в структурі перфекціонізму особистості.

Виклад основного матеріалу. Канадські дослідники П. Хьюїтт і Г. Флетт запропонували тривимірну модель перфекціонізму: Я-орієнтований перфекціонізм, об'єктно-спрямований перфекціонізм, соціально приписаний перфекціонізм. Перфекціоністська самопрезентація включає в себе три аспекти: перфекціоністські самопред'явлення (демонстрація власної досконалості), невияв недосконалості (уникання поведінкової демонстрації недосконалості) і невиявлення недосконалості (уникання вербального визнання своєї недосконалості) і входить поряд з Я-орієнтованим і соціально приписаним перфекціонізмом в більш загальний конструкт перфекціонізму [9].

О. А. Золотарьовою виявлено кореляції між різними типами перфекціонізму і феноменом перфекціоністської самопрезентації. Так, нормальний перфекціонізм демонструє взаємозв'язок з демонстрацією досконалості, що відбиває прагнення здаватися бездоганим в очах оточуючих, викликати своєю досконалістю захоплення і повагу інших. Патологічний перфекціонізм корелює з поведінковим невиявом недосконалості, що проявляється в прагненні вести себе таким чином, щоб приховати власну недосконалисть від інших, і вербальним невиявом недосконалості, що виражається в прагненні уникнути визнання власної недосконалості перед іншими. Відповідно, особистість з нормальним перфекціонізмом вдається до активного самопрезентаційного стилю, що дозволяє їй створювати образ людини з видатними здібностями, що володіє бездоганною репутацією, соціальною компетентністю і успіхом в соціумі. Навпаки, особистість з патологічним перфекціонізмом воліє уникати самопрезентаційної стратегії, оскільки значною мірою залежна від думки інших і надчутлива до критики, схи-

льна до уникнення ситуацій, в яких її недоліки можуть стати мішенню для громадського обговорення [6].

Провідним критерієм створення концепції диверсифікаційного перфекціонізму є багатовимірність його психологічної структури. Виходячи з цього, ми підходимо до перфекціонізму як до психологічної властивості, яке в структурі особистості володіє відносною функціональною і структурною самостійністю та виражається у прагненні суб'єкта бути досконалим, бездоганним будь де та будь у чому. Важливою теоретичною тезою нашого концептуального підходу до перфекціонізму є те, що прагнення до високих стандартів саме по собі не є патологічним: індивід може отримувати задоволення від наполегливої праці, прагнення до саморозвитку, самовдосконалення, покращення результатів роботи, причому він приймає для себе факт наявності межі особистого самовдосконалення. В цьому контексті успіх приносить перфекціоністу задоволення, підвищує його самооцінку або підтримує її на належному рівні.

Для дослідження перфекціонізму, його структури та основних внутрішніх компонент застосовано опитування за допомогою наступних методик: Фрайбурзький особистісний опитувальник (Das Freiburger Persönlichkeitsinventar, Freiburg Personality Inventory, FPI); Особистісний опитувальник Х. Шмішека для діагностики типу акцентуації особистості; Диференціальний тест перфекціонізму А. О. Золотарьової; Багатовимірний шкала перфекціонізму, (Multidimensional perfectionism scale, MPS) Р. L. Hewitt-G. L. Flett для вимірювання рівня перфекціонізму та визначення

характеру співвідношення його складових; Опитувальник Life Style Index (LSI) Х. Келлермана-Р. Плутчика для діагностики механізмів психологічного захисту «Я»; Шкала перфекціоністської самопрезентації П. Хьюїтта; Опитувальник Т. Лірі для дослідження уявлень суб'єкта про себе, ідеальне «Я» та для взаємовідносин у малих групах; Опитувальник К. Роджерса – Р. Даймонд для вивчення особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з нею рис особистості.

Отже, за допомогою методики «Шкала перфекціоністської самопрезентації» П. Хьюїтта діагностуються наступні показники: «демонстрація досконалості», «поведінковий невияв недосконалості», «вербальний невияв недосконалості» і загальний показник перфекціоністської самопрезентації.

Нами виявлено значущі кореляції між показником нормального перфекціонізму (НП) і такими показниками самопрезентації, як-от: ПДД (перфекціонізм, що вказує на демонстрацію досконалості), ЗПС (загальний показник перфекціоністської самопрезентації) ($p > 0,01$); ППН (перфекціонізм, поведінковий невияв недосконалості), ПВН (перфекціонізм, вербальний невияв недосконалості) ($p > 0,05$). Між показником патологічного перфекціонізму (ПП) і всіма чотирма показниками перфекціоністської самопрезентації: ПДД – перфекціонізм, демонстрація досконалості, ППН – перфекціонізм, поведінковий невияв недосконалості, ПВН – перфекціонізм, вербальний невияв недосконалості, ЗПС – загальний показник перфекціоністської самопрезентації виявлені зв'язки на 0,01 рівні значущості.

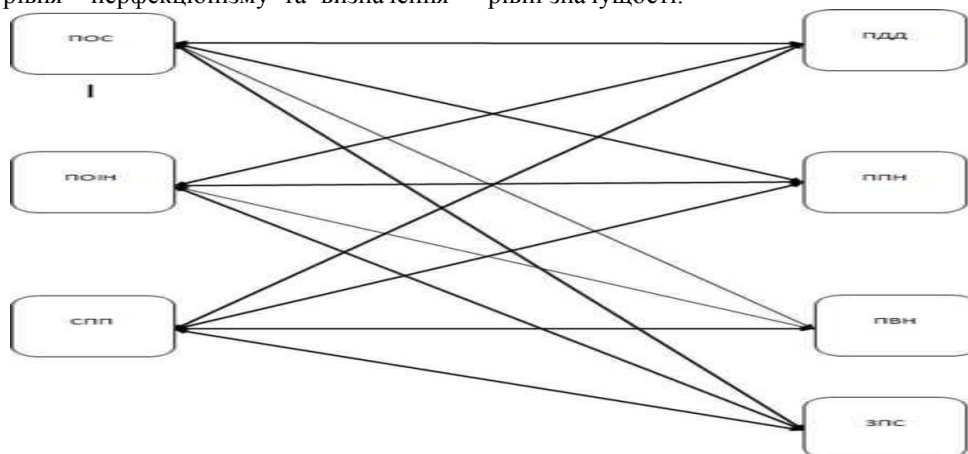

Рис. 1. Кореляційна плеяда статистично значимих взаємозв'язків між показниками спрямованості та самопрезентації перфекціонізму

Примітка: - зв'язки на рівні значимості 0,01; - зв'язки на рівні значимості 0,05.

НП – нормальний перфекціонізм, ПП – патологічний перфекціонізм, ПОС – перфекціонізм, орієнтований на себе, ПОІН – перфекціонізм, орієнтований на інших, СПП – соціально приписаний перфекціонізм, ПДД – перфекціонізм, демонстрація досконалості, ППН – перфекціонізм, поведінковий невияв недосконалості, ПВН – перфекціонізм, вербальний невияв недосконалості, ЗПС – загальний показник перфекціоністської самопрезентації.

Між показниками перфекціонізму, що виявляють його спрямованість та самопрезентацію (див. рис.1), встановлено значимі позитивні кореляційні взає-

мозв'язки. На 0,05 рівні значущості виявлено зв'язки між показником самопрезентації ПВН (перфекціонізм, вербальний невияв недосконалості) і такими

показниками спрямованості перфекціонізму, як-от: ПОС – перфекціонізм, орієнтований на себе, ПОІН – перфекціонізм, орієнтований на інших. Між всіма іншими показниками, що аналізуються, виявлено взаємозв'язки тільки на 0,01 рівні значущості.

Таким чином, отримана інформація про статистичні закономірності між різними формами прояву перфекціонізму надає можливість констатувати наступне. Дві форми перфекціонізму – нормальна (позитивна) та патологічна (негативна) – мають зв'язки з іншими проявами перфекціонізму – спрямованістю та самопрезентацією. Цей факт засвідчує надійність та валідність обраного діагностичного інструментарію, що вимірює різні форми прояву перфекціонізму як багатовимірною інтегративного психологічного явища. Співвідношення між зазначеними складовими уможливило подальший пошук психологічних закономірностей у проявах перфекціонізму, а саме, вивчення характеру взаємозв'язків перфекціонізму з когнітивними, особистісними та поведінковими чинниками.

Загальний показник перфекціоністської самопрезентації (ЗПС) встановлює статистично значущі зв'язки на рівні $p > 0,05$ з показниками ЗІгм (гнучкість мислення), ЗІшс (швидкість і точність сприйняття матеріалу) і ЗІем (вплив емоцій на мислення).

Таким чином, проаналізовані кореляційні плеяди засвідчують наявність статистичних взаємозв'язків, що спостерігаються між такими психологічними явищами, як перфекціонізм та загальний інтелект. Це вказує на те, що перфекціонізм як психологічна категорія має пряму лінійну залежність від рівня інтелектуального розвитку індивіду. Прояви різних форм перфекціонізму забезпечуються певними когнітивними процесами та властивостями, що знайшло своє підтвердження у встановлених статистичних закономірностях між показниками перфекціонізму та загального інтелекту. Виявлені співвідношення між показниками, що вивчаються, також надали можливість отримати розгорнуту характеристику пізнавальної адаптації суб'єкта – перфекціоніста – в оточуючому середовищі.

Показник перфекціонізму, що є демонстрацією досконалості (ПДД), та загальний показник перфекціоністської самопрезентації (ЗПС) від'ємно пов'язані з показниками ГС1 (субтесту 1) – пізнання результатів поведінки (передбачення наслідків) та ГСІ, що є композитною, сумарною оцінкою соціального інтелекту.

Показник перфекціонізму, поведінковий невияв недосконалості (ППН) та загальний показник перфекціоністської самопрезентації (ЗПС) на рівні $p > 0,01$ значущості корелює з факторами ФС (сором'язливість) і ФЕл (емоційна лабільність), і на $p > 0,05$ рівні значущості з факторами ФН (невротичність), ФСа (спонтанна агресивність), ФД (депресивність). Також показники перфекціонізму, що аналізуються, мають від'ємну кореляцію ($p > 0,05$) з фактором особистості ФВр (врівноваженість). Фактор особистості ФДр (дратівливість) корелює ($p > 0,05$) з показником перфекціонізму (ППН) від'ємно, з показником (ЗПС) – додатньо.

Таким чином, за результатами кореляційного аналізу, проведеного між різними формами прояву перфекціонізму та факторів особистості, що відтворюють формально-динамічні властивості особистості та психічні стани, можна констатувати наявність статистичних закономірностей між психічними явищами, що вивчаються. Встановлені співвідношення між складовими перфекціонізму та факторами особистості відображають особливості в угрупованні тих форм прояву перфекціонізму і факторів особистості, які забезпечують процес соціальної адаптації та психічної регуляції людини. Також можна зазначити наявність статистичних закономірностей у угрупованні рис особистості, які належать до перфекціонізму та формують уявлення особистості про себе. Крім того, проведений аналіз кореляцій констатує статистичні закономірності в угрупованні психологічних ознак перфекціонізму та компенсаторних механізмів захисту, а також підтверджує припущення про взаємозв'язки між різними формами прояву перфекціонізму та поведінкових чинників особистості.

Для з'ясування місця перфекціонізму в структурі особистості було застосовано факторний аналіз. Як відомо, він дозволяє групувати показники усіх психологічних явищ, що вивчаються, та пояснити долю дисперсії кожного фактору і тих показників, що до нього потрапили [2]. В роботі застосовано метод максимальної правдоподібності та варімакс-обертання.

За результатами факторизації матриці кореляції всього масиву емпіричних даних нами було створено шестифакторну модель перфекціонізму особистості.

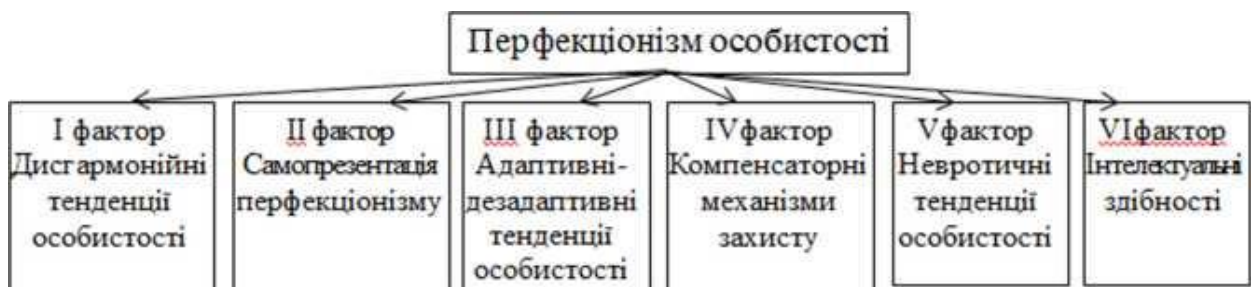

Рис. 2. Факторна модель перфекціонізму особистості

Угрупування ознакового простору показників, що здійснене за допомогою факторного аналізу, дозволило виділити модель, що охоплює шість біполярних факторів: I – «дисгармонійні тенденції особистості»; II – «самопрезентація перфекціонізму»; III – «адаптивні-дезадаптивні тенденції особистості»; IV – «компенсаторні механізми захисту»; V – «невротичні тенденції особистості»; VI – «інтелектуальні здібності». Розподіл показників у виділених факторах дав змогу змістовно охарактеризувати кожний з них і вивчити найбільш виражені ознаки, що утворюють протилежні полюси відповідного континууму.

Отже, фактор «самопрезентація перфекціонізму» – біполярний. Виділений фактор пояснює 29,72% інформації показників вихідної кореляційної матриці. Додатний полюс цього фактору представлений такими показниками перфекціонізму, як-от: соціально приписаний перфекціонізм (СПП), перфекціонізм, орієнтований на себе (ПОС), перфекціонізм, орієнтований на інших (ПОІН), патологічний перфекціонізм (ПП), перфекціоністська самопрезентація (ПС), перфекціонізм, поведінковий невияв недосконалості (ПНН), перфекціонізм, вербальний невияв недос-

коналості (ПНН); показники типів акцентуації характеру: збудливий тип (ШЗб), тривожно-боязкий тип (ШТ), застрягаючий тип (ШЗ), афективно-екзальтований тип (ШЕк), педантичний тип (ШЦП), дістимічний тип (ШДис), ціклотімний тип (ШЦ); показники властивостей особистості: депресивність (ФД), сором'язливість (ФС), невротичність (ФН), емоційна лабільність (ФЕл), показники дезадаптивності (АД), швидкість і точність сприйняття (ЗІшс). Від'ємний полюс склали такі показники: врівноваженість (ФВр), залежний (ЛЗ).

Висновки. Таким чином, отримана інформація про статистичні закономірності між різними формами прояву перфекціонізму надає можливість констатувати, що дві форми перфекціонізму – нормальна (позитивна) та патологічна (негативна) – мають зв'язки з іншими проявами перфекціонізму – спрямованістю та самопрезентацією. За результатами кореляційного аналізу, проведеного між різними формами прояву перфекціонізму та факторів особистості, існують статистичні закономірності в угрупованні рис особистості, які належать до перфекціонізму та формують перфекціоністську самопрезентацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси; [Пер. с англ.]; [Кн. 1, Кн. 2.]. – М.: Педагогика, 1982.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика / Л.Ф.Бурлачук. – СПб.: Питер. – 2002. – 340 с.
3. Гараян Н. Г. Перфекционизм и враждебность как личностные факторы депрессивных и тревожных расстройств: автореф. дисс. на соиск. научной степени д-ра психол. наук : спец. 19.00.04 «Медицинская психология» / Н. Г. Гараян. – М., 2010. – 43 с.
4. Гуляс І.А. Психологія перфекціонізму [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. А. Гуляс ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Прут, 2010. – 272 с.
5. Данилевич Л. А. Перфекціонізм як особистісний чинник академічної обдарованості студентів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Л. А. Данилевич. – К., 2010. – 222 с.
6. Золотарева А. А. Диагностика индивидуальных различий перфекционизма личности: дис. на со-

искание научной степени канд.психол.наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, история психологии» / А. А. Золотарева. – М., 2012 – 115с.

7. Лоза О. О. Моделі перфекціонізму та методи його діагностики / О. О. Лоза // Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія : «Педагогіка і психологія». – 2011. – № 1 (1). – С. 122-125.

8. Фоменко К. І. Губристична мотивація в структурі спрямованості особистості студентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / К. І. Фоменко. – Харків, 2011. – 19 с.

9. Ясная В. А. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы / В. А. Ясная, С. Е. Ениколопов // Вопросы психологии. – 2007. – №4. – С. 157-167.

10. Hewitt P., Flett G. Dimension of perfectionism, daily stress and depression: A test of the specific vulnerability hypothesis / P. Hewitt, G. Flett // Journal of Abnormal Psychology. – 1993. – v. 102 (1). – P. 58-65.

REFERENCES

1. Anastazi, A. (1982). *Psikhologicheskoe testirovanie [Psychological testing]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].
2. Burlachuk, L. F. (2002). *Psikhodiagnostika [Psychodiagnosics]*. Saint Petersburg: Piter [in Russian].
3. Garayyan, N. G. (2010). Perfeksionizm i vrazhdebnost kak lichnostnyie faktory depressivnykh i trevozhnykh rassstroystv [Perfectionism and hostility as the personal factors of depressive and anxiety disorders]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
4. Hulyas, I. A. (2010). *Psikhologhiia perfeksionizmu [Psychology the of perfectionism]*. Chernivtsi:Prut [in Ukrainian].

5. Danylevych, L. A. (2010). Perfeksionizm yak osobystisnyi chynnyk akademichnoi obdarovanosti studentiv [Perfectionism as a personal factor of students' academic giftedness]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Zolotareva, A. A. (2012). Diagnostika individualnykh razlichiy perfeksionizma lichnosti [Diagnostics of individual differences in personality perfectionism]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

7. Loza, O. O. (2011). Modeli perfeksionizmu ta metodyky yoho diahnostryky [Models of perfectionism and methods of its diagnostics]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu ekonomiky ta prava imeni Alfreda Nobelia*.

Seriia : «Pedahohika i Psykholohiia» - Newsletter Dnipropetrovsk University of Economics and Law of Alfred Nobel. Series: "Pedagogy and Psychology", (Vol. 1(1)), (pp. 122-125) [in Ukrainian].

8. Fomenko, K. I. (2011). Hubrystychna motyvatsiia v strukturi spriamovanosti osobystosti studentiv [Hubristic motivation in the structure of the students' individual orientation]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

9. Yasnaya, V. A. & Enikolopov, S. E. (2007). Perfeksionizm: istoriya izucheniya i sovremennoe sostoyanie problem [Perfectionism: the history of the study and state of the problem]. *Voprosyi psikhologii – Questions of psychology*, 4, 157-167 (pp). [in Russian].

10. Hewitt, P., Flett, G. (1993). Dimension of perfectionism, daily stress and depression: A test of the specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, (Vol. 102 (1)), (p. 58-65) [in English].

Оксана Ивановна Кононенко,

*кандидат психологических наук, доцент кафедры дифференциальной и специальной психологии,
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
ул. Дворянская, 2, г. Одесса, Украина*

ФАКТОР САМОПРЕЗЕНТАЦИИ ПЕРФЕКЦИОНИЗМА В СТРУКТУРЕ ПЕРФЕКЦИОНИЗМА ЛИЧНОСТИ

В психологии перфекционизм определяется как стремление к безупречности, совершенству, которое подразумевает завышенные стандарты выполнения действия в сочетании с тенденцией к чрезмерно критическим оценкам своего поведения, склонность следовать завышенным стандартам деятельности и предъявлять к собственной личности чрезмерно высокие требования. В современной научной литературе перфекционизм принято рассматривать как сложный психологический конструкт, обладающий многомерной структурой. Несмотря на большое количество исследований в психологической науке, не существует согласованности относительно структурных компонентов этого психологического феномена. Цель статьи – исследовать и описать роль фактора самопрезентации перфекционизма в структуре перфекционизма личности. Ведущим критерием создания концепции диверсификационного перфекционизма является многомерность его психологической структуры. Исходя из этого, мы подходим к перфекционизму как к психологическому свойству, которое в структуре личности обладает относительной функциональной и структурной самостоятельностью и выражается в стремлении субъекта быть совершенным, безупречным где угодно и в чем-либо. Важным теоретическим тезисом нашего концептуального подхода к перфекционизму является то, что стремление к высоким стандартам само по себе не является патологическим: индивид может получать удовольствие от упорного труда, стремления к саморазвитию, улучшения результатов работы, причем он принимает для себя факт наличия границы личного самосовершенствования. С помощью методики П. Хьюитта «Шкала перфекционистской самопрезентации» диагностировались следующие показатели: «демонстрация совершенства», «поведенческое не-проявление несовершенства», «вербальное не-проявление несовершенства» и общий показатель перфекционистской самопрезентации. Таким образом, полученная информация о статистических закономерностях между различными формами проявления перфекционизма предоставляет возможность констатировать следующее. Две формы перфекционизма – нормальная (положительная) и патологическая (отрицательная) – имеют связи с другими проявлениями перфекционизма – направленностью и самопрезентацией. Соотношение между указанными составляющими делает возможным дальнейший поиск психологических закономерностей в проявлениях перфекционизма, а именно, изучение характера взаимосвязей перфекционизма с когнитивными, личностными и поведенческими факторами. По результатам факторизации матрицы корреляции всего массива эмпирических данных нами была создана шестифакторная модель перфекционизма личности, в структуре которой занимает определенное место фактор «самопрезентация перфекционизма». Таким образом, было доказано, что существуют статистические закономерности в группировке черт личности, которые относятся к перфекционизму и формируют перфекционистские самопрезентации.

Ключевые слова: перфекционизм, самопрезентация, личность, перфекционистская самопрезентация.

Oksana Kononenko,

*PhD (Candidate of Psychological Sciences), associate professor,
Department of Differential and Special Psychology,
Odessa I. I. Mechnikov National University,
2, Dvorianska Str., Odesa, Ukraine*

FACTOR OF PERFECTIONISM SELF-PRESENTATION IN THE STRUCTURE OF PERSONALITY PERFECTIONISM

In psychology, perfectionism is considered as a drive for perfection, which implies inflated requirements to every action, combined with a tendency to exaggerated critical evaluations of one's own behavior, the tendency to follow the inflated standards of performance and to make severe demands to one's own personality. In modern scientific literature perfectionism is usually regarded as a complex psychological construct, which has a multidimensional structure. Despite the large number of studies in psychological science there is no consistency in the structural components of this

psychological phenomenon. The article is aimed at describing the role of the factor of perfectionism self-presentation in the structure of personality perfectionism. The leading criterion for creating the concept of diversification of perfectionism is multidimensionality of its psychological structure. Based on this, we consider perfectionism as a psychological property, which has a relative functional and structural independence in the personality structure and is expressed in a subject's desire to be perfect in anything. An important theoretical thesis of our conceptual approach to perfectionism is that aiming for high standards in itself is not pathological: an individual might enjoy hard work, self-development, and the improvement of the results, with it he/she takes for himself/herself the fact of the limits of personal self-improvement. With the help of the techniques "Perfectionistic self-presentation scale" by P. Hewitt the following indicators have been examined: "perfection manifestation", "behavioural non-manifestation of imperfection", "verbal non-manifestation of imperfection" and "basic indicator of perfectionistic self-presentation". Thus, the obtained data on the statistical regularities between different forms of manifestation of perfectionism provide opportunities to state the following. Two forms of perfectionism, normal (positive) and pathological (negative), are related to other forms of perfectionism, which are self-direction and self-presentation. The correlation between these components allows further searching for psychological patterns in the manifestations of perfectionism, namely the study of the nature of relations of perfectionism with cognitive, personal and behavioral factors. As a result of the correlation matrix factorization of the data a six-factor model of personality perfectionism has been created. In its structure the factor "Self-presentation of perfectionism" takes special place. Thus, it has been proved that there are statistical regularities in the grouping of traits, which belong to perfectionism and form perfectionistic self-presentation.

Keywords: perfectionism, self-presentation, personality, perfectionistic self-presentation.

Подано до редакції 08.12.2015
